

Indledning

Der var engang, hvor et ord som medieimperialisme straks fik én til at tænke på u-lande og skæv nyhedsformidling. Og det er stadig på dagsordenen. Blandt andet.

I Danmark har vi også - måske mest på venstrefløjen - diskuteret "Anders And i den tredje verden"-problematikken, som Dorfman og Mattelart skrev om i 1970'erne, og her i 1980'erne er medieimperialismens underholdningsdimension så kommet ind i debatten for fuld udblæsning. For nu er det jo pludselig os selv, det handler om! Den massive import af TV-serier og film fra USA, både via DR, satellitter og videomarkedet, har rejst spørgsmålet om hvad der egentlig konstituerer de europæiske landes nationale visuelle kultur. - Jo mere overflødhedshornet af især TV-kanaler vokser, og jo billigere mulighederne bliver for at få fat i skidt, jo mere ophedet bliver debatten.

Undertiden kan man næsten få indtryk af, at rådvildheden og magtesløsheden over for fremtidens underholdningsbombardement kaster nogle af debattørerne ud i en så dyb kulturpessimisme, at billedmedier over én kam frakendes enhver positiv mulighed.

For nylig kunne man eksempelvis opleve, hvordan en så inkarneret respektløs kulturprædikant som Carsten Jensen nu opfatter det som de kritiske intellektuelles pligt at værne om intet mindre end respekten for værdierne fra tiden før billedkultens eufori havde grebet danskerne (Politikken, 25.1.1987). Hvad kan medieforskerne mene i den debat?

Feltet medieimperialisme har hidtil udgjort en udpræget lakune i dansk medieforskning, så medieforskningen har stået svagt i den del af den offentlige debat. Forskerne har sjældent kunnet

tilføre diskussionen kvalitativt nye dimensioner - ganske enkelt fordi de ikke havde forsket i medieimperialistiske problemstillinger. Forskningsmæssigt ligger der derfor en opgave i selve det at sætte medieimperialismen på forskningens dagsorden. Netop det var baggrunden for valget af årsmøde-temaet 1986 i Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark: "Internationalisering af TV-udbuddet", i alle tænkelige afskygninger.

Som man kan se af Tove Rasmussens reportage fra Årsmødet, kom det til at handle meget lidt om forestillingen om den nye informationsorden mellem Nord og Syd, og meget lidt om "Anders And i den tredje verden" (det råder MedieKultur lidt bod på ved at bringe Hanne Løngreens artikel om indiske medieforhold og ved at centrere anmeldelsessektionen omkring denne problemstilling), men ganske meget om europæisk og dansk kultur- og mediepolitik. Og en hel del om forskellen på skidt og kanel på underholdningsmarkedet: Hvordan kender man forskel? Kan man overhovedet kende forskel?

At Årsmødet fik denne vægtning skyldtes selvfølgelig i høj grad de indbudte foredragsholderes indlæg, men også den omstændighed at det for en dansk medieforskerforening er indlysende relevant at diskutere dansk, nordisk og europæisk mediepolitik netop i året (1986) for beslutningen om at indføre et reklamefinansieret TV-2 og starten for hybridnet og satellit-TV i Danmark.

Oprettelsen af hybridnettet, de omsiggribende tilladelser til at opsætte parabolantenner, EF's liberaliseringsinitiativer og den sitgende udbredelse af video-distribution rejser det yderst penible spørgsmål, om en stat (eller "nation") i dag overhovedet har nogen mulighed for at regulere det nationale mediemarked - hvis vi for et øjeblik antager, at der kunne opnås politisk enighed om det principielt ønskværdige heri og om en konkret reguleringsordning.

Pessimisterne siger, at reguleringstoget allerede er kørt, uden at vi kom med, og at udviklingen forøvrigt er uafvendelig. Optimisterne mener, at det stadig er magtpåliggende, og muligt, at

få stabet en national kulturbevaringspolitik på benene, mod alle odds. Men skal vi nødvendigvis forsvare os mod det internationale (læs: amerikanske)? Er de ægte danske farver ikke allerede så melerede af anglo-amerikanske islet (som Søren Schou skriver), at kampen for bevarelsen af det nationale bliver til absurd provinsiel nostalgi?

Den debat tegnes i dette nummer af Nicholas Garnham, Manuel Alvarado (og findes også i Michael Skovmands diskuterende anmeldelse), mens Palle Qvist bidrager med en artikel om EF's mediepolitiske initiativer.

Peter Larsens, Sørens Schous og til dels Niels-Aage Nielsens artikler tegner Årsmødets andet hovedtema - skidt og kanel i det importerede kulturudbud - der altid er velegnet til at sætte sindene i bevægelse. Blandt andet fordi det jo ikke bare sådan i al fredsommelig abstrakthed er en akademisk (altså konsekvensløs) diskussion om, hvad der er godt og hvad der er skidt. Kvalitetsdiskussionen har omgående konsekvenser for påvirkningsspørgsmålet: Hvad gør det amerikanske skidt ved os? Og det spørgsmål er for mange synonymt med et andet: Hvordan bliver vi gennem skridtvis oplevelsesmæssig voldtægt til en nation af afstumpede videoer? Måske har Dallas, Dollars, Cosby osv. slet ikke nogen synnerlig effekt på os, når det kommer til stykket. Vi kan i hvert fald ikke vide, om de har det, før receptionsprocessen udforskes langt mere grundigt og omfattende end hidtil, hvor ideologikritiske analytikere har (kort)sluttet direkte fra indholdsanalyse til bevidsthedspåvirkning. Spørgsmålet om TV's "natur", dets påvirkningskraft - med andre ord mediets magt rejses af Niels-Aage Nielsen.

Receptionsanalysen er stadig medieforskningens "missing link", som Geoffrey Lealand skrev i 1984. Men indtil denne mangel udbedres kunne man jo vove pelsen på receptionsanalysens vegne og sige, at modtagernes oplevelse af medieteksten må tælle med, når spørgsmålet om tekstlig kvalitet skal afgøres. I så fald bliver det spændende at se, om receptionsanalysen så også vil føre til et opgør med "den gode smags" tyranni og til en rehabilitering

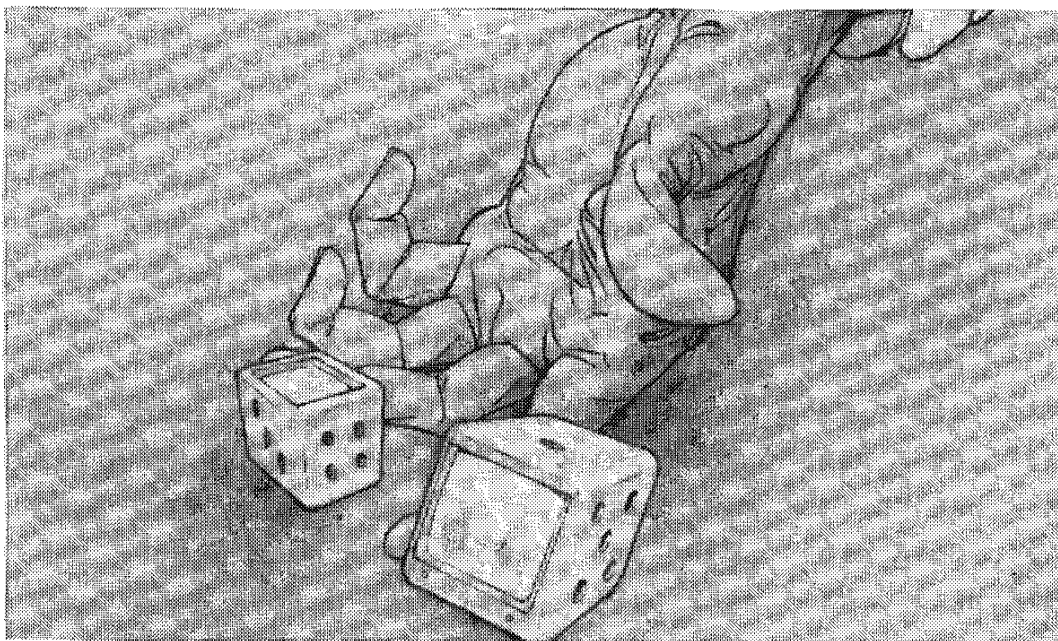
af "den folkelige smag" (om en sådan findes). Anmeldelses-sektionen er i dette nummer mere selektiv i forhold til temaet end i tidligere numre. Den består næsten udelukkende af omtaler af bøger, rapporter og undervisningsfilm med tæt tilknytning til internationaliserings-temaet. Derudover anmeldes to aktuelle bøger om receptionsanalyse, blandt andet Klaus Bruhn Jensens doktordisputats Making Sense of the News.

REDAKTIONEN

Litteratur

Lealand, Geoffrey: American Television Programmes on British Screens, Broadcasting Research Unit, London 1984.

Dorfman, Ariel, og Armand Mattelart: Anders And i den tredje verden. Imperialistisk ideologi i Disneys tegneserier. Informations Forlag 1978 (spansk original udgivet 1971).

Det er dansk - eller er det?

Af Søren Schou

"Jeg er amerikaner-dansker. Og en meget stor del af min generation og de fleste af mine venner er amerikaner-danskere". Således begyndte Dan Turèll en nu berømt Politiken-kronik (d. 5. januar 1976), der på provokerende vis pegede på det - uglesete - faktum, at efterkrigsdanskeren nok så meget har hjemsted i USA som i Danmark, kulturelt og bevidsthedsmæssigt.

"Vi mødte ikke Marguerite Viby på Cassiopeia, vi mødte Elvis Presley på Heartbreak Hotel. Det var ikke os og Maggeduddi, det var os og Tutti-Frutti", skriver Turèll - med rette.

Vores rødder ligger - bl.a. - i USA. Det turde vi ikke indrømme under EF-kampagnen i begyndelsen af 70'erne, da en stor del af den danske venstrefløj definerede vores identitet inden for rammerne af Danmarks Melodibog.

Nu, 15 år efter, tales der mindre om danskhed end om europæisk selvfølelse, og det er blevet legitimt at henvise til kontinentaleuropæisk kultur som "vores" kultur. Er det et fremskridt, eller er selvbedraget blot fortsat under nye former? Amerikaniseringen af vores kultur er jo ikke blevet en tøddel mindre siden 72, tværtimod. Det kan man måske beklage. Bedst var det dog at erkende det, for a start.